

Klavier
emmaüs

Hoe kunnen we in een gezagsrelatie tot verbinding komen?

GGZ congres 11 september 2024
Hanne Dockx
Katrijn Van Loock

- Vergunde zorgaanbieder van het VAPH & residentiële setting Opgroeien
- 400-tal jongeren en volwassenen met een verstandelijke beperking en/of autisme, vaak met bijkomende gedrags- en/of psychische problemen
- Ernstig - diep – matig – licht VB , normale begaafdheid
- (Semi)residentiële opvang, logeren, crisisopvang
- Dagbesteding, begeleid werk, thuisbegeleiding, observatie-unit, begeleiding in strafinrichting

Inhoud

1. Een gezagsrelatie en toch in verbinding?
2. Wat steken we in onze toverhoed?
3. Vertaalslag naar praktijk

Klavier
emmaüs

1. Een gezagsrelatie en toch in verbinding?

Verbinding

We bieden:

- Zorg en ondersteuning
- Structuur en grenzen
- Nabijheid en toezicht
- ...

Er is dan ook sprake van ongelijkheid en een gezagsrelatie.

Maar ook van gelijkwaardigheid!

Niet controle en macht, maar betrokkenheid en verbinding zijn cruciaal.

Belang van emotionele ontwikkeling in verbinding

In een begeleiding is er steeds een koppeling, wisselwerking tussen het emotioneel ontwikkelingsniveau van de cliënt en de persoonlijkheid, houding en emoties van de individuele begeleider

Begeleiden is een kunst, jij bent de kunstenaar

- Afstand / nabijheid
- Begrenzende zorg / ondersteunend begrenzen
- Situaties inschatten
- Begeleidingshouding aanpassen
- Context afhankelijke beslissingen maken
- Vertrouwen in jezelf hebben dat je het goed doet
- Vanuit zelfregulatie naar co-regulatie
- ...

“Maar vaak lijkt ik te moeten toveren,
om in verbinding te blijven gaan!”

Wat als ...

- Cliënten ons iedere dag weer op de proef stellen?
- Cliënten steeds opnieuw moeilijke periodes doormaken?
- Wat gisteren leek te werken, vandaag al weer uitgewerkt is?
- Het team het gevoel heeft alles al geprobeerd te hebben?
- ...

Hoe creëren we een toverhoed?

Omgaan met cliënten met gedrags- en/of psychische problemen stelt ons voortdurend voor uitdagingen.

Het is blijven volhouden, blijven zoeken naar de best mogelijke manier van begeleiden, blijven ...

We kunnen geen 'oplossingen' toveren, maar we kunnen onze toverhoed wel zo goed mogelijk te vullen.

Klavier
emmaüs

2. Wat steken we in onze toverhoed?

Wat steken we in onze toverhoed?

Cliëntgericht

Hulpverlenersgericht

- Thematische vormingen (ASS, hechting, psychose, middelengebruik, ...)
- Emotionele ontwikkeling
- Sensorisch profiel
- Signaleringsplan
- ...

- Emotionele ontwikkeling
- Juiste reactie op juiste moment
- Coregulatie
- Argos-methodiek
- Methodiek loslaten <-> vasthouden
- Mandjesmethodiek
- ...

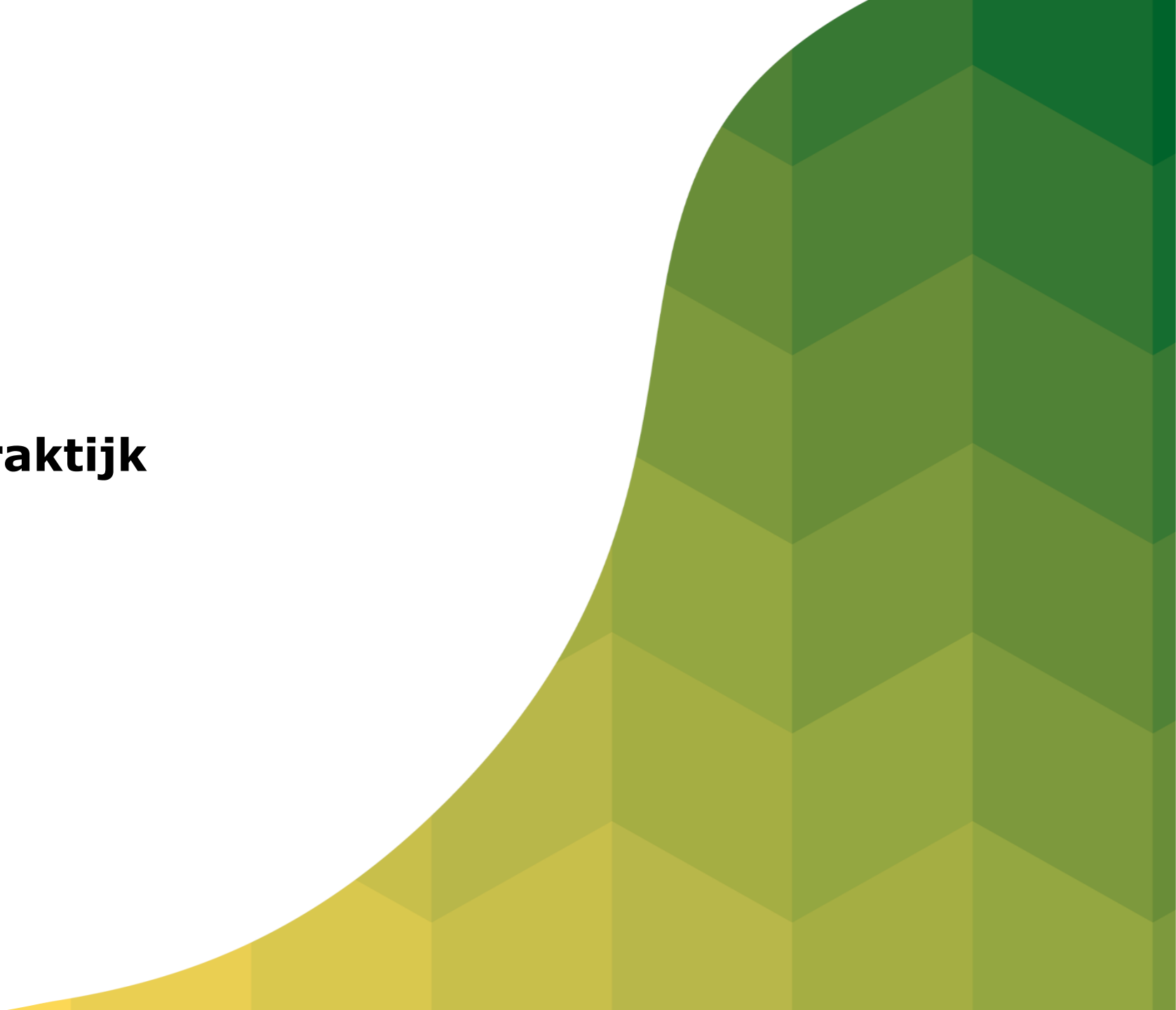
- Mentaliseren
- Zelfregulatie
- Hartcoherentie
- Geweldloos verzet
- Actief bewuste benadering
- Cirkel van invloed/betrokkenheid
- ...

We vergroten de kans op verbinding groter als we inspelen op verschillende invalshoeken!

Klavier
emmaüs

3. Vertaalslag naar praktijk

CASUS 1: ARNO

ARNO:

- 27-jarige man
- Zwakke begaafdheid
- Internering owv online seksueel grensoverschrijdend gedrag naar minderjarigen
- Aangenaam in contact, allemansvriend, sociaal wenselijk
- Grote mate van zelfredzaamheid
- Positief zelfbeeld, overschat zichzelf

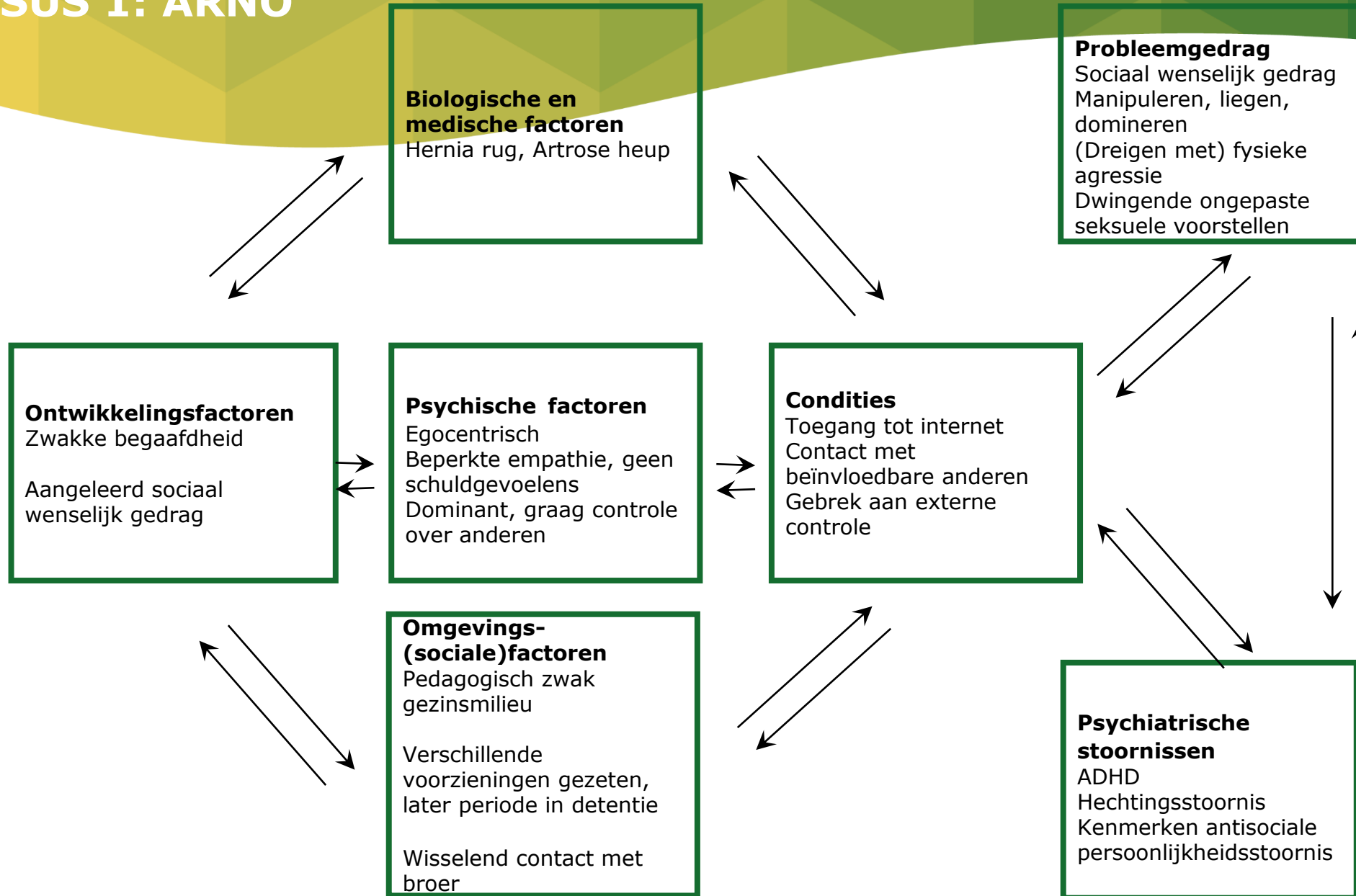
CASUS 1: ARNO

ARNO:

- Opgegroeid in pedagogisch arm gezinsmilieu
- Papa verliet gezin toen Arno nog erg jong was, mama overleed niet veel later
- Sinds kindertijd in meerdere voorzieningen verbleven

- Zeer beperkt betrokken netwerk: broers

CASUS 1: ARNO

CASUS 1: ARNO

- **Arno: evolutie**

- Start opname: erg constructief, positief in contact, behulpzaam,...
- Verdere verloop
 - Ontdekken leugens, smoesjes, vermoeden van manipuleren/intimideren kwetsbaardere bewoners
 - Toename vermoeden van schending voorwaarden
 - Frequent grensoverschrijdend gedrag

- **Impact op team**

- Frustraties, irritaties, onmacht, worstelen met verantwoordelijkheidsgevoel, escalerende aanpak,...

CASUS 1: Arno

- **Met het team aan de slag**

- Teamvergaderingen over 'goede zorg'. Brainstorm met team over wat we als goede zorg voor Arno zien.
 - Brainstorm zonder stil te staan bij praktische moeilijkheden
 - Vertrekkend vanuit noden, daarna pas vertalen naar praktijkafspraken
 - Doelstelling: loskomen van oplossingsgericht aanpak, gedragen visie binnen team, vermijden van overload aan afspraken

Casus 1: Arno

Geen toegang tot internet

Controle op contact met
andere bewoners/
verhogen weerbaarheid
andere bewoners

Individuele contactmomenten

Effectieve en haalbare
consequenties

**Ideale leefgroep en begeleidingshouding
voor Arno**

Als team op één lijn staan

Ruimer en gezonder netwerk

Activiteiten op maat

Begeleiding met ervaring
betreffende problematiek

CASUS 1: Arno

- **Met het team aan de slag**

- Dit voldeed niet, er was meer nodig
 - Vanuit team hoge verwachtingen naar Arno én naar zichzelf
- Nood: bepalen van prioriteit

CASUS 1: Arno

- **Met het team aan de slag**

	Dit is de grootste mand. Dit is moeilijk gedrag waar je niet op in gaat. Het omvat 60% van de gedragingen.	Beperkte hygiëne Rommelige kamer Materiaal ruilen met anderen Huishoudelijke taken Roken Uitgangen Spaarplannen en geld lenen Eetafspraken, dieet, voldoende beweging
	Dit is de middelgrote mand. Dit is moeilijk gedrag waarover je wil onderhandelen of flexibel mee wil omgaan. Het omvat 30% van de gedragingen.	Op de kamer van andere bewoners komen Belafspraken Dreigementen Begeleidersrol innemen
	Dit is de kleinste mand. Dit zijn gedragingen die je niet meer kan tolereren. Het omvat 10% van de gedragingen. Je beslist collectief dat elke collega hierop reageert zodat er een duidelijk signaal gegeven wordt: 'WIJ vinden dat dit gedrag moet stoppen'.	Internetgebruik Dagschema (rust- en leefgroepmomenten)

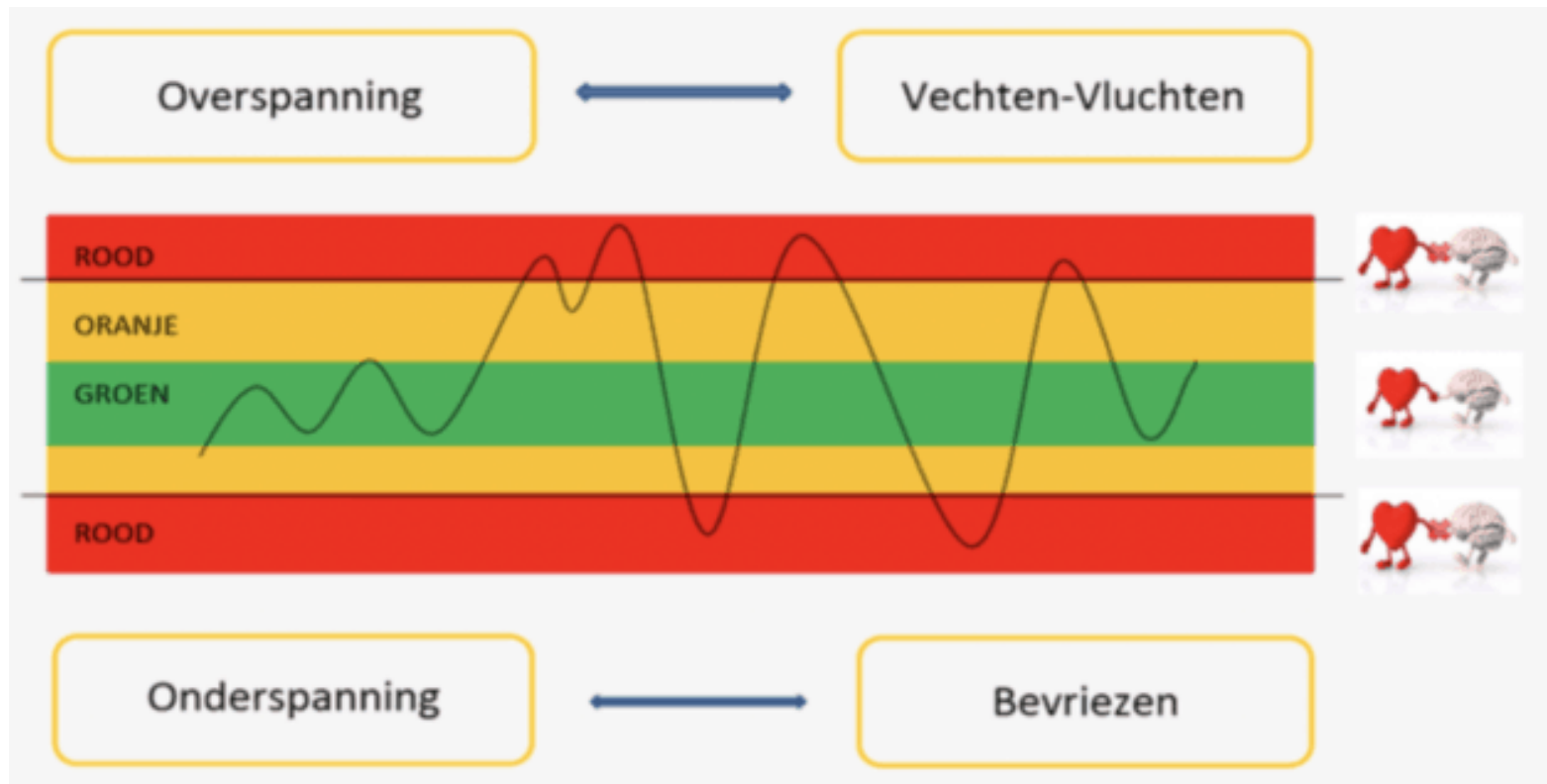
CASUS 1: Arno

- **Met het team aan de slag**

- Dit voldeed niet, er was meer nodig
 - Frustraties omtrent begeleidbaarheid, afspraken die niet waargemaakt konden worden, draagkracht team daalde
- Nood: tolerantievenster bij team vergroten

CASUS 1: Arno

- **Met het team aan de slag**

CASUS 1: Arno

- **Met het team aan de slag**

- Dit voldeed niet, er was meer nodig
 - Frustratie daalde bij sommige collega's
 - Collega's bleven worstelen met verantwoordelijkheidsgevoel
- Nood: op welke manier dan wel 'vasthouden'?

CASUS 1: Arno

• Met het team aan de slag

- Dagbesteding tijdens kamermomenten
- Minder 'druk' op andere bewoners in leefgroep
- Sociale contacten met netwerk

- Beperken van risico-gedrag naar kwetsbare anderen (voornamelijk externen)
- Gevoel van controle bij begeleiding, maar realistisch?

Zelfbepaling
Loslaten
Naast staan

- Schending van voorwaarden → Impact op toekomst Arno
- Maatschappelijke verantwoordelijkheid
- Risico-gedrag op externen

Overnemen
Vasthouden
Ingrijpen

- Arno wordt nog creatiever in het zoeken naar achterpoortjes: minder zicht op risicogedrag
- Arno moet druk zetten op andere bewoners om op internet te geraken → Grote impact leefgroep
- Frustraties bij begeleiding omdat volledig toezicht niet haalbaar lijkt

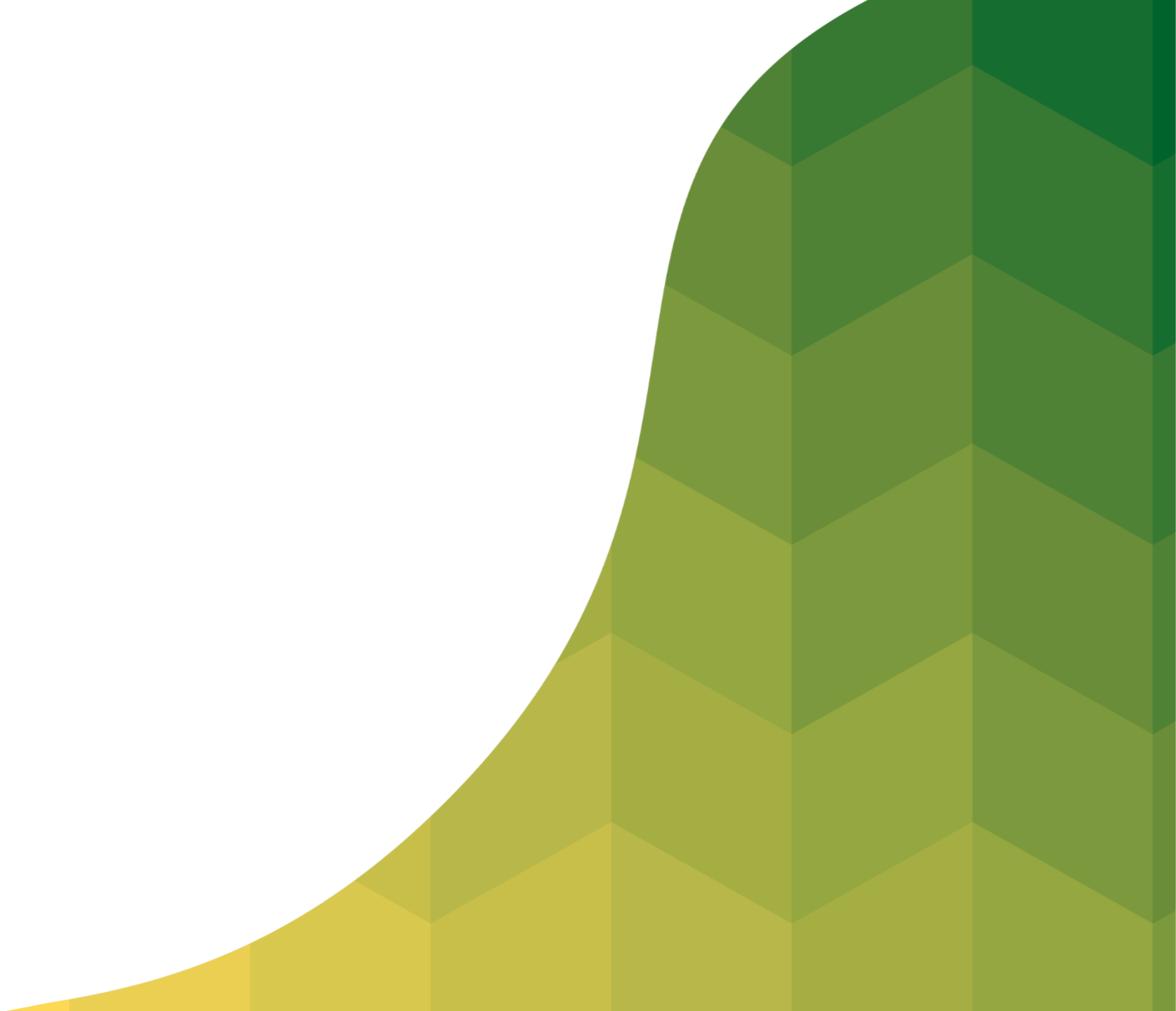
CASUS 1: Arno

- **Verder verloop**
- Continue oefening: wat heeft team nodig
 - Veel herhaling!
 - Balans tussen 'hands-on' afspraken en een breder kader
- Na meerdere schendingen van voorwaarden heeft KBM ingegrepen

Klavier
emmaüs

4. Zelf aan de slag

CASUS 2: Dieter

Dieter:

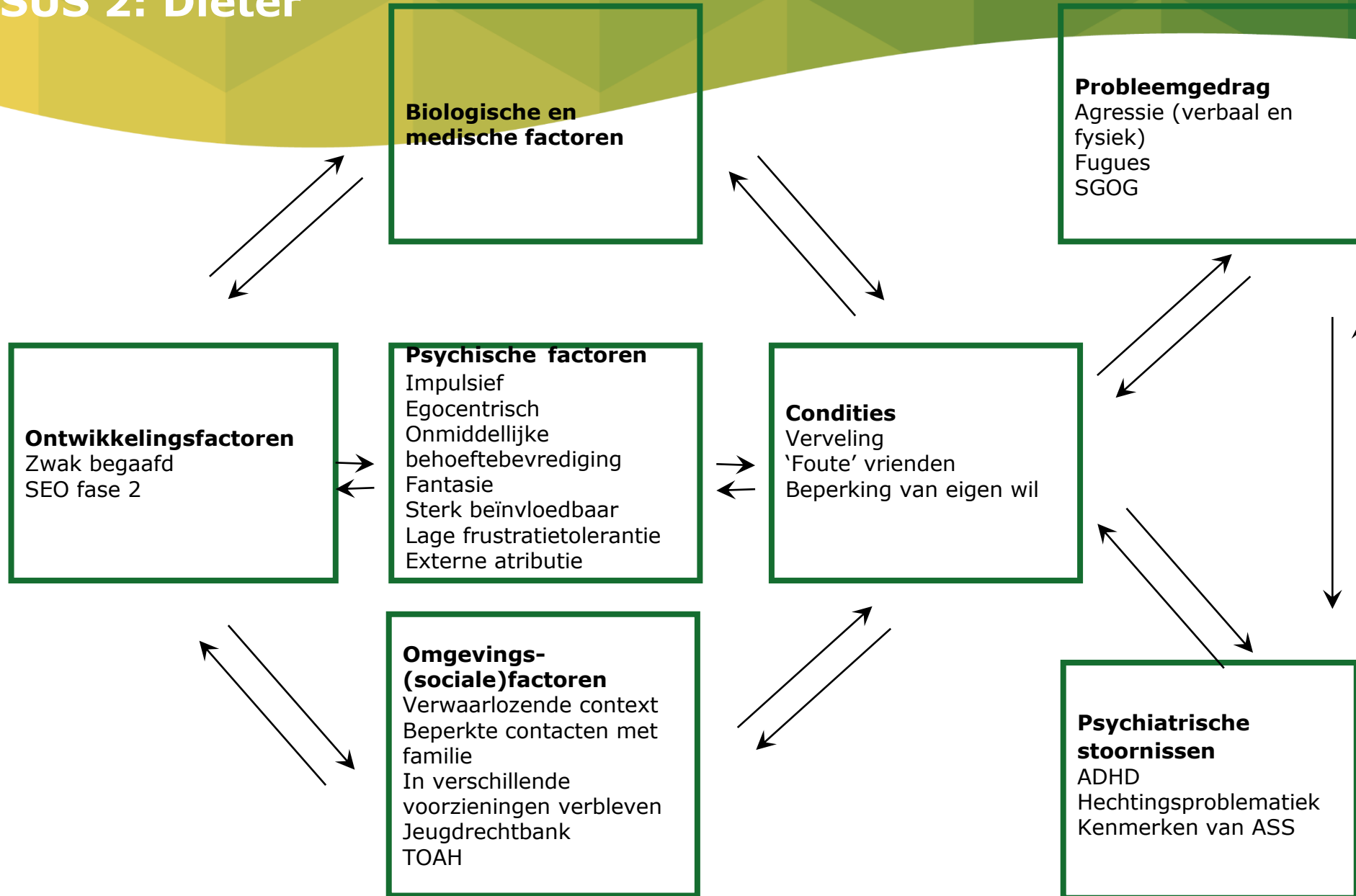
- 17-jarige jongeman
- Zwakke begaafdheid
- Nood aan veel nabijheid van begeleiding
- Impulsief
- Actief, sportief
- Zeer snel wisselende stemming

CASUS 2: Dieter

Dieter:

- Verwaarlozende thuiscontext
- Onmiddellijk na geboorte geplaatst door jeugdrechtbank
- Kortdurend in pleeggezin, later verschillende andere leefgroepen
- Zeer beperkt betrokken netwerk
- Voor opname in onze leefgroep: meer gesloten leefgroep

CASUS 2: Dieter

CASUS 2: Dieter

- **Dieter: evolutie**

- Start opname: onmiddellijk testgedrag, zoekt continu marges in zijn afspraken, veel strijd over afspraken, ...
- Verdere verloop
 - Kan vrijheden zeer moeilijk hanteren
 - Blijvende escalaties in leefgroep
 - Ook externe klachten

- **Impact op team**

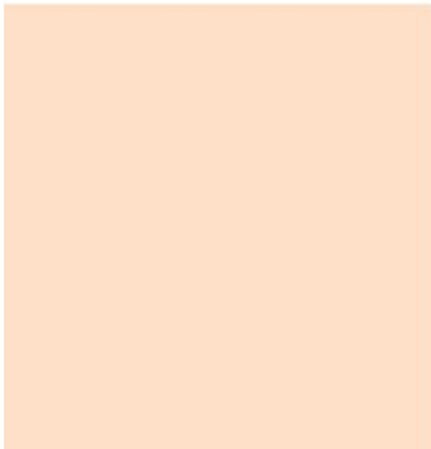
- Aanvankelijk een gedreven team dat wil volhouden
- Team raakt uitgeput van het continue testgedrag

Wat zouden jullie uit jullie toverhoed halen?

Casus 2: Dieter

- **Met het team aan de slag: informeren van het team**

METHODE

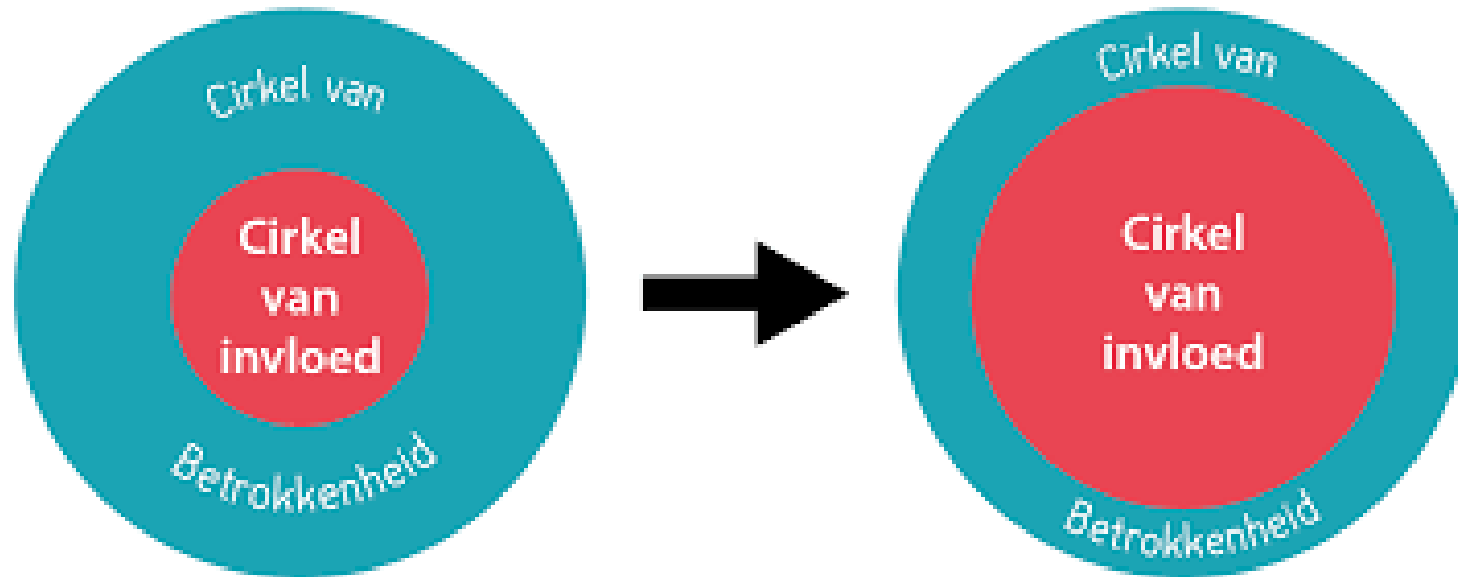
Casus 2: Dieter

- **Met het team aan de slag: verfijnen van signaleringsplan**

CASUS 2: Dieter

- **Met het team aan de slag: cirkel van invloed/ van betrokkenheid**

Hoe kunnen we in verbinding gaan ...

Hoe kunnen we in verbinding gaan, **en blijven?**

- Samen dragen om vol te houden
 - De kracht van een team
- Wat willen / kunnen we bereiken?
 - Hoe ziet cliënt dit?
- Af en toe kunnen toveren om niet vast te lopen, zou fijn zijn!
 - Belang van een eclectische benadering

Bronnenlijst

- Heijstek, M., & Koelewijn, H. (2021). *Methode Argos*. Carante Groep.
- Abundant Life. (2019-2024). Cirkel van Invloed en Betrokkenheid. Geraadpleegd op 2 september 2024, van <https://www.abundantlife.nl/overig-aanbod/7-eigenschappen-van-effectief-leiderschap/cirkel-van-invloed>
- Potential. (z.d.), Nieuwe Autoriteit. Geraadpleegd op 2 september 2024, van <https://kenniscentrumpotential.be/kenniscentrum/detail/nieuwe-autoriteit>
- Morisse, F., De Belie, E., Blontrock, M., Verhasselt, J., & Claes, C. (2017), *Emotionele ontwikkeling in verbinding*. Antwerpen, België: Garant
- Došen, A., Gardner, W., Griffiths, R., & Lapointe, A. (z.d.). Richtlijnen en principes voor de praktijk. Geraadpleegd op 2 september 2024, van https://www.platformeVBplus.nl/wp-content/uploads/2020/03/Richtlijnen_en_principes_voor_de_praktijk-Verstandelijke_beperkingen_en_probleemgedrag.pdf

Vragen ?